

1 บทสรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างเมืองเชียงใหม่ และพื้นที่ศึกษาในบทที่ผ่านมาสามารถสรุปได้ว่า ในพื้นที่ศึกษาซึ่งประกอบไปด้วย 6 จังหวัดในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน และพะเยา นั้น เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีความเจริญก้าวหน้าไปไกลกว่าท้องถิ่นหรือพื้นที่อื่น ๆ มาก ซึ่งอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการพัฒนาท้องถิ่นตามลำดับขั้นได้ว่า ในปัจจุบันเมืองเชียงใหม่ได้พัฒนาความก้าวหน้ามาจนถึงความเป็นขั้วกระจายการพัฒนาในพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเมืองเชียงใหม่ได้เป็นผู้ผลิตในสาขาเศรษฐกิจขั้นตติยภูมิ (Tertiary Sector) ซึ่งเป็นผู้ให้บริการทางค้ำค่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริการ เงินทุน การคมนาคมขนส่ง และวิทยาการต่าง ๆ แก่จังหวัดหรือพื้นที่อื่น ๆ และเป็นผู้รับผลผลิตภาคปฐมภูมิ และภาคทุติยภูมิ จากจังหวัดหรือพื้นที่อื่น ๆ เข้ามา บริโภค จัดสรร และแจกจ่าย

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เมืองเชียงใหม่สามารถพัฒนาก้าวหน้าไปได้เช่นนี้ ก็เนื่องมาจากความเป็นศูนย์กลางในค้ำค่าง ๆ ของเมืองเชียงใหม่ในพื้นที่ศึกษานั้นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นศูนย์กลางในค้ำค่างช่วยการคมนาคมที่เมืองเชียงใหม่เป็นจุดศูนย์กลางที่จะเดินทางหรือขนส่งด้วยการคมนาคมแบบค้ำค่าง ๆ ไปยังพื้นที่หรือจังหวัดต่าง ๆ เหล่านั้นได้โดยสะดวก ซึ่งบางพื้นที่เช่นจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น แทบจะไม่มีทางติดต่อกับจังหวัดอื่นได้เลย นอกจากจังหวัดเชียงใหม่ อันเนื่องมาจากภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงและเส้นทางคมนาคมบังคับเช่นนั้น จึงทำให้ผลผลิตของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ส่งออกเกือบทั้งหมดต้องส่งมายังเมืองเชียงใหม่ ส่วนพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ

จังหวัดเชียงรายและพะเยา ซึ่งเป็นแหล่งผลิตทางเกษตรกรรมในพื้นที่ศึกษานั้น ก็ส่งผลผลิตที่ส่งออกมายังเมืองเชียงใหม่ให้ทำหน้าที่บริการจัดสรรและแจกจ่ายอันเนื่องมาจากความเป็นจุดศูนย์กลางการคมนาคมของเมืองเชียงใหม่ที่จะเกิดทางหรือขนส่งไปยังที่อื่น ๆ ได้สะดวก กว่าเมืองอื่น ๆ ถึงแม้ว่าจะมีเมืองลำปางซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางรองของการคมนาคมขนส่งก็ตาม แต่เมืองเชียงใหม่ก็มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากกว่า ส่วนจังหวัดลำพูนนั้นเนื่องจากอยู่ในพื้นที่ราบเดียวกันกับเมืองเชียงใหม่และอยู่ใกล้ชิดกันมาก ประกอบกับมีลำดับการพัฒนาพื้นที่น้อยกว่าเมืองเชียงใหม่ จึงต้องพึ่งพาอาศัยเมืองเชียงใหม่ในการให้บริการใช้บริการทางเศรษฐกิจภาคศตียภูมิอยู่มาก

การที่เมืองเชียงใหม่ได้เป็นศูนย์กลางของอนุภาคลานนามาตั้งแต่ในอดีตอันเนื่องมาจากอยู่ในแหล่งที่ตั้งอันเหมาะสม และอยู่ตรงจุดศูนย์กลางของอนุภาคเช่นนี้ ได้ส่งเสริมให้เมืองเชียงใหม่เจริญก้าวหน้าในทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มาช้านาน ดังนั้น เมืองเชียงใหม่จึงเป็นศูนย์รวมทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ประชากรในอนุภาคลานนามาต่างก็เดินทางมาท่องเที่ยว มาใช้บริการต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้เมืองเชียงใหม่เจริญรุดหน้าขึ้นเป็นลำดับจนกระทั่งเป็นเมืองที่ทำหน้าที่เป็นเมืองหลักหรือเป็นเมืองที่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจชั้นศตียภูมิ รองรับหรือให้บริการผลผลิตด้านปฐมภูมิ และศตียภูมิ จากพื้นที่ 6 จังหวัด นอกเมืองเชียงใหม่อยู่ในปัจจุบัน

งานศึกษาและวิจัยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งให้เป็นประจักษ์ถึงความเป็นเมืองที่พัฒนาแล้วมากกว่าเมืองหรือพื้นที่อื่น ๆ ในพื้นที่ศึกษา หรือ ซึ่งให้เห็นประจักษ์ถึงขั้นที่เป็นเมืองที่ทำกรผลิตสาขาเศรษฐกิจภาคศตียภูมิของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งจะทำการให้บริการหรือเป็นตลาดกลางที่จะจัดสรรหรือแจกจ่ายผลผลิตภาคปฐมภูมิและภาคศตียภูมิ จากพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ (นอกเขตเมืองเชียงใหม่) เชียงราย ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน และพะเยา นั้น งานศึกษาและวิจัยนี้เป็นการสนับสนุนในรายละเอียดของการศึกษาหรือวิจัยของ รศ.ดร.เกียรติ จิวะกุล ที่ได้วิเคราะห์ เพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่เฉพาะและระบุชุมชนซึ่งทำให้ได้ทราบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2517 - 2521 นั้น จังหวัดต่าง ๆ ในพื้นที่ศึกษาได้มีการพัฒนาพื้นที่ขึ้นมาตามลำดับ แต่ก็มีระดับและขนาดของการพัฒนาไม่เท่ากัน

โดยที่จังหวัดเชียงใหม่มีระดับการพัฒนาสูงที่สุดเท่ากับ 8.259 รองลงไปได้แก่จังหวัดลำปาง ลำพูน เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน ซึ่งมีระดับการพัฒนาเท่ากับ 6.951, 5.099, 3.610, 2.833, 2.657 ตามลำดับและเมื่อจังหวัดเชียงใหม่เป็นผู้ที่มีระดับการพัฒนาสูงที่สุดเช่นนี้ ก็ย่อมจะเป็นผู้ถ่ายทอดการพัฒนาไปให้จังหวัดอื่น ๆ เปรียบเสมือนกับน้ำที่มีระดับสูงกว่า ย่อมถ่ายทอดให้กับน้ำที่มีระดับต่ำกว่า จากจุดศูนย์กลางของจังหวัดเชียงใหม่ อันได้แก่ เมืองเชียงใหม่ หรือเทศบาลนครเชียงใหม่¹ หรือเป็นการสนับสนุนในรายละเอียดของงานวิจัยของศุทธินิ คนตรี ที่ได้ทำการศึกษาลำดับความสำคัญของเทศบาลในภาคเหนือแล้ว พบว่า เทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นเมืองหลักหรือเป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญในทุก ๆ ด้านของภาค คือ เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางบก การค้าและบริการอุตสาหกรรม การศึกษา และสาธารณสุข ซึ่งเทศบาลหรือชุมชนอื่นจะมาพึ่งพิง ส่วนเทศบาลที่เป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญในด้านต่าง ๆ รองลงมาได้แก่ เทศบาลเมืองลำปาง ส่วนเทศบาลที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญเฉพาะในท้องถิ่นมีความสำคัญต่ำกว่าเทศบาลอื่น ๆ ในทุกด้าน เพราะมีข้อเสียเปรียบในด้านที่ตั้งซึ่งอยู่ในเขตภูเขาสูง และอยู่ห่างไกลจากเทศบาลอื่น ไม่สะดวกในการติดต่อ²

12. ข้อเสนอแนะ

งานศึกษาและวิเคราะห์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ก้าวเข้ามาใกล้ถึงการศึกษาวิจัยอิทธิพลของเมืองเชียงใหม่ที่มีต่อการพัฒนาพื้นที่ 6 จังหวัดในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยอยู่มาก เพียงแค่จะเพิ่มวิธีการศึกษาเข้าไปอีกเท่านั้น ดังนั้น งานศึกษาและวิเคราะห์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเป็นรากฐานที่จะทำให้การศึกษาหรือวิจัยดังกล่าวนั้นต่อไปรวมทั้งจะเป็นแนวทางในการที่จะวางแผนพัฒนาพื้นที่ 6 จังหวัดในภาคเหนือตอนบนของ

¹ เกียรติ จิระกุล รศ.ดร., อ้างแล้ว

² ศุทธินิ คนตรี, อ้างแล้ว

ประเทศไทยนั้นด้วย ซึ่งในปัจจุบันก็มีงานศึกษาและวิจัยของผู้ที่สนับสุนนอยู่ เช่น งานวิจัย ศักยภาพของอำเภอพื้นที่เป้าหมายในภาคเหนือตอนบนต่อการพัฒนาชนบท ของ ภาณุพันธุ์ ชัยรัต เป็นต้น ซึ่งนอกจาก ภาณุพันธุ์ ชัยรัต จะได้วิเคราะห์ถึงลำดับความสำคัญ และ จำแนกศักยภาพของอำเภอพื้นที่เป้าหมายแล้ว ยังได้จำแนกอำเภอพื้นที่เป้าหมายเป็นกลุ่ม พื้นที่เด่นและกลุ่มพื้นที่ค่อย และเสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาอำเภอพื้นที่เป้าหมายตาม ลักษณะที่แตกต่างเป็น 3 พื้นที่อีกด้วย ¹

แต่อย่างไรก็ตาม ในภาคผนวก ค ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็ได้แสดงวิธีการหาค่าความสัมพันธ์ด้านหลัง (backward linkage effect) และค่าความสัมพันธ์ด้านหน้า (forward linkage effect) เพื่อที่จะหาแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมของเมือง เชียงใหม่ในการที่จะเป็นปัจจัยนำ (leading factor) ของการพัฒนาพื้นที่โดยการใช้ เมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์เติบโต (growth pole) หรือเมืองหลัก (growth center) ไว้ ซึ่งจากการศึกษาและวิเคราะห์ในภาคผนวก พบว่า อุตสาหกรรมที่ควรส่งเสริมใน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เป็นปัจจัยนำในการพัฒนาภูมิภาค ก็คือ อุตสาหกรรมซึ่งใช้วัตถุดิบ ในภาคเกษตรกรรม หรือ อุตสาหกรรมการเกษตร (Agro - industries) นั้นเอง เนื่องจากการคำนวณค่าความสัมพันธ์ด้านหลัง (backward linkage effect) จากตารางปัจจัยการผลิต - ผลผลิต (input - output transaction table) ของจังหวัดเชียงใหม่ได้ว่า การผลิตที่ใช้วัตถุดิบในสาขาการเกษตรนั้น จะก่อให้เกิดการ เพิ่มการผลิตในสาขาเศรษฐกิจอื่น ๆ ขึ้นมาอีกอย่างมากที่สุด

¹ ภาณุพันธุ์ ชัยรัต, อ้างแล้ว